

Een laatste aai over haar bol

Beide dochters van Detlef Grossmann waren in de nieuwjaarsnacht in De Hemel. Ze werden dezelfde nacht in het Sint Lucas ziekenhuis in Amsterdam opgenomen. Met de oudste, Carolin (16), ging het redelijk. Ze was dertig procent verbrand en had eerst geen intensive care nodig. De jongste, Christin (15), was er echter slecht aan toe. De artsen waren de hele dag met haar bezig. "We hebben de artsen die dag wel tien keer horen zeggen dat ze het niet zou halen. Om drie uur 's middags kregen we het bericht dat ze haar gingen overplaatsen naar het brandwondencentrum in Aken," vertelt Detlef Grossman. "Wij wilden mee en tegen Carolin, die goed bij kennis was, zeiden we: "We moeten even naar Aken, morgen komen we terug."

Onderweg naar Aken
'Christin was altijd op stap met haar vrienden. Als ze thuis kwam, dan was het "Ma, we moeten op tijd eten, want ik moet om kwart over zes weer weg". Ze was altijd actief, had veel feestjes en kwam bij wijze van spreken alleen thuis om te eten en te slapen," vertelt Detlef. "Dus toen mijn vrouw Bärbel en ik naar het brandwondencentrum in Aken reden, hadden we dezelfde gedachten. Maar hoe langer ze in leven bleef, hoe meer hoop ik kreeg. De artsen hadden gezegd, drie à vier weken. Komt ze daar doorheen, dan is het grootste gevaar geweken. Dus ik dacht: "Nog tien dagen, nog een week". Maar na achttien dagen is ze toch gegaan.'
Die dag waren de Grossmanns in Aken. Op Christins kamer was het onrustig. Het was een komen en gaan van artsen en verpleegkundigen, de een na de ander draaide aan de knoppen van de apparatuur. "Ze stelden ons nog gerust. Omdat we het gevoel kregen dat we in de weg zaten, besloten we naar het hotel te gaan. 's Nachts om vijf over twaalf ging mijn mobiele telefoon. Alleen de artsen en mijn maatje hadden dat nummer, dus ik wist: slecht nieuws. Ik begon over mijn hele lichaam te beven. Toen kregen we de boodschap dat ze was overleden. Op haar kamer aangekomen, zagen we dat er iets rustgeevends van haar lichaam afstraalde, iets vredigs. Ik pakte haar hand en dacht: "Voor jou is het beter zo. Je hebt gevochten als een tijger, maar je hebt de strijd verloren". Mijn vrouw en ik knielden naast haar bed, pakten haar hand en aaiden over haar bolletje. Na een tijdje keken we elkaar aan.

geamputeerd worden. Ze is bijna helemaal verbrand en heeft nu ook nog een hersenbeschadiging. Dit moet stoppen.' De huisarts adviseerde hem niet uit Aken weg te gaan voor hij duidelijke afspraken met de chef-arts had gemaakt. "Dat heb ik toen gedaan. Maar achteraf dacht ik: "Ze houden zich er toch niet aan. Ze doen van alles en nog wat, terwijl ik denk: laat een mens waardig sterven."

Hoop
Of ze het horen kon weet Detlef niet, maar hij zei meer dan eens tegen Christin: 'Meid, als je blijven wilt, blijf. Wij staan voor je klaar, we zetten alles opzij om voor je te zorgen. Maar als je gaan moet, ga. Dan zijn wij niet boos. We blijven van je houden en je bent altijd in onze gedachten.' Detlef had al plannen gemaakt voor een verbouwing van zijn huis, zodat beneden een bed kon staan voor Christin. Voor als ze het zou redden. 'Ik weet, je moet de realiteit niet uit het oog verliezen. Maar hoe langer ze in leven bleef, hoe meer hoop ik kreeg. De artsen hadden gezegd, drie à vier weken. Komt ze daar doorheen, dan is het grootste gevaar geweken. Dus ik dacht: "Nog tien dagen, nog een week". Maar na achttien dagen is ze toch gegaan.'

Beide dochters kritiek
De volgende dag reden de Grossmanns terug naar Amsterdam. Carolin was erg achteruit gegaan, ze lag aan de beademing en was in coma. De artsen konden niet zeggen welke kant het op zou gaan. Nu was de toestand van beide dochters kritiek. 'Heen en weer rijden, was het enige wat we konden doen. Verder waren we machteloos,' vertelt Detlef. Als hij en zijn vrouw in Amsterdam waren, telefoneerden ze om de paar uur met Aken. Waren ze in Aken, dan belden ze met Amsterdam. Ook had Detlef steeds contact met zijn maat Dick Bos. 'Hij was mijn steun en toeverlaat. Als wij in Aken waren, bezocht hij Carolin. Hij belde ons om te zeggen hoe het met haar ging. Ook regelde hij van alles voor me.' Christin werd bijna iedere dag geopereerd. In de achttien dagen die ze nog geleefd heeft, zo'n vijftien keer, schat Detlef. 'Op een dag is ze tijdens zo'n operatie weggevallen en gereanimeerd. Ze wisten haar terug te halen, maar konden niet zeggen in welke mate de hersenen beschadigd waren. Toen kreeg ik het gevoel dat ze aan het experimenteren geslagen waren.' Detlef belde ten einde raad zijn huisarts Agatha Schilder en zei: 'Ze hebben haar gereanimeerd, maar daar is ze niet mee geholpen. Ze is aan één oog blind. Haar neus en één oor zijn weg. Een arm moet

"Als we nu niet gaan, kom ik hier nooit meer weg," zei ik. We gaven haar een zoen, aaiden nog eens over haar bolletje en zijn gegaan.'

Zware taak

Onderweg naar Amsterdam belde Detlef zijn maat. "Zorg ervoor dat Carolin niet te horen krijgt dat haar zusje is overleden," vroeg hij hem. Want als ze via het nieuws op de t.v. zou horen dat een van de slachtoffers van de cafèbrand in Volendam was overleden, zou ze zelf de conclusie kunnen trekken dat het Christin was. Daarna belde Detlef naar Beverwijk. Want Carolin was, toen ze na veertien dagen weer bij kennis was, naar het brandwondencentrum overgeplaatst. "We zijn onderweg naar Beverwijk," zei Detlef tegen de verpleegkundige die opnam. "Zorg ervoor dat niemand aan Carolin vertelt dat Christin overleden is. Dat wil ik haar zelf vertellen." Vier dagen eerder was Carolin voor het eerst aanspreekbaar geweest en hadden de Grossmanns haar verteld hoe erg haar zusje er aan toe was. Nu moesten ze haar vertellen dat ze was overleden. 'Dat was een van de zwaarste taken in mijn leven. Ik heb snel gesproken, maar de emoties die daarbij loskwamen...dat was geen pretje. Maar ook dat hebben we gered en toen moesten we binnen drie dagen alles regelen voor de begrafenis.'

Troost

'De pastoor kwam bij ons thuis. Hij heeft een rustgevende uitstraling, kan goed luisteren. Dat heb je op zo'n moment nodig. De pastoor vroeg: "Je bent Duitser, dus wil je een Duitse begrafenis?" "Nee, het is mijn dochters begrafenis," antwoordde ik. "Het moet een Volendamse uitvaart worden." Detlef wilde dat Carolin er ook bij zou zijn. Hij zei tegen de verpleegkundige in Beverwijk: "Of jullie nu een duikboot sturen of een helikopter, maar mijn dochter komt naar de begrafenis." Eigenlijk had ze nog tien dagen moeten blijven, maar ze lieten haar vanwege de begrafenis eerder gaan. Detlef had er tegen de uitvaart opgezien. Toen hij die maandag de kerk binnenkwam, schoten hem de tranen in de ogen.

'Ik had wat klasgenoten verwacht en haar vrienden. Maar de hele kerk zat vol. Zoveel medeleven van de bevolking had ik niet verwacht. Achteraf hoorde ik van mensen op straat en van collega's dat het een van de mooiste begrafenis is geweest. Dat had de pastoor goed gedaan.' Detlef is de pastoor ook dankbaar voor de gespreksgroep die hij voor de ouders van de overleden jongeren heeft opgezet. Detlef heeft daar veel steun aan. 'Het is goed dat we ons verdriet kunnen delen. Je weet precies hoe de ander zich voelt. Ook steken we wat van elkaar op. Want al voel je hetzelfde, toch gaat iedereen daar op zijn eigen manier mee om. Zo had ik veel moeite om de kamer van mijn dochter binnen te lopen. Een van de ouders gaf mij een tip: "Zet de deur een stukje open." Dat heb ik gedaan. De volgende dag heb ik de deur een zetje gegeven. Na een dag of vier stond hij open. Nu loop ik regelmatig binnen. Wel heb ik er moeite mee haar spullen aan te raken. In haar agenda bladeren bijvoorbeeld, vind ik toch een inbreuk op haar privacy. Wel gebruik ik haar tandenborstel. De haren staan inmiddels alle kanten op, maar als ik hem weggooi, ben ik hem definitief kwijt. Dat geldt voor al haar spullen. In haar kamer is nog niets veranderd, haar schoolboeken liggen nog op tafel. Het is geen museum, we gebruiken de kamer wel voor logees. Maar als ik haar spullen weg zou gooien, zou ik het idee hebben dat ze niet heeft geleefd.'

Petje af

Carolin hoefde na de begrafenis niet terug naar het ziekenhuis. Eerst kwam een wijkverpleegkundige dagelijks haar wonden verzorgen, later deed haar moeder Bärbel dit. "Na zo'n periode van ellende had Carolin een duwtje nodig. Ze was zestien en een half. Haar lange blonde haar was er af. En toen haar handen verbonden waren, kon ze zich niet opmaken. Dus als puber heb je dan de neiging om binnen te blijven. Haar vrienden kwamen wel op bezoek, maar ik kreeg het gevoel dat ik haar over een drempel moest helpen. Daarom heb ik haar een baantje bezorgd op kantoor. Want ze moest haar zelfbewustzijn weer opbouwen en dat doe je niet thuis. Nu werkt ze bij Justitie in Amsterdam en volgt daarnaast een computeropleiding.'

Detlef begint tegen Carolin wel eens over Christin. Maar een echt gesprek over haar komt niet op gang. 'Als het moment komt waarop ze wel over Christin wil praten, staan mijn vrouw en ik klaar. Dat hebben we meer dan eens tegen haar gezegd. We wachten tot ze er zelf over begint. Dit heb ik ook met mijn psycholoog besproken.' Detlef heeft gemerkt dat hij met zijn levenservaring over andere dingen nadenkt dan een jongere. 'Vaders en moeders en opa's en oma's vragen zich af: hoe moet dat met verkering, met kinderen krijgen, met werk. Jongeren niet. Zij leven nu, van dag tot dag. Als een meisje dat vijftig procent verbrand is, zich voor de spiegel staat op te maken met een hand waar twee vingers aan missen, neem ik mijn petje voor haar af. Zij pakt het leven weer op, als ouder moet je haar de nodige steun geven. Laten voelen dat je trots op haar bent en niet je zorgen voor later aan haar opdringen. Dat heb ik zelf zo ervaren met Carolin.'

zij zijn er alleen maar. Zij zijn op de gedenkdagen aanwezig, sturen een bloemetje.'

Op elkaar aangewezen

Ook in Volendam gaat het leven weer verder. 'Zo nu en dan hoor ik geluiden als "We weten het nu wel, zo kan het wel weer, we gaan weer over tot de orde van de dag". De mensen in Volendam zijn moe geworden van de emoties die de nieuwjaarsbrand heeft opgeroepen. De ouders raken daardoor steeds meer op elkaar aangewezen als ze over hun verlies willen praten. Terwijl het dagelijks leven voor hen juist vanaf het tweede jaar zwaarder is geworden. Toen pas is doorgedrongen dat de geliefde weg is en niet meer terugkomt. Dit kan mensen depressief maken,' legt pastoor Berkhout uit. Detlef Grossmann nam van het begin af aan deel aan de gespreksgroep met de ouders. Pastoor Berkhout: 'Ik waardeer de inbreng van Detlef zeer. Hij kan zijn gevoelens goed laten zien. Het ene moment kan hij somber zijn en zeggen: "Wat doet het leven er nog toe als je dochter op deze manier hebt verloren?" Het andere moment komt zijn vechtlust naar boven en kan hij de hele groep voor iets motiveren.'

Loslaten

Wat bovenal duidelijk is, is dat ouders hun kind vreselijk missen. De pastoor benadrukt nog eens hoe zwaar het verwerkingsproces voor de ouders is. Maar hij is er van overtuigd dat het beter is om er desondanks toch over te praten. 'Je moet er doorheen, anders blijf je met je gevoel zitten. Het doel van zo'n rouwproces is dat je uiteindelijk tegen de overledene kunt zeggen: "Ik mis je vreselijk, maar het is goed zo. Ik laat je los, je mag zijn waar je bent." Maar het is heel moeilijk om zo ver te komen.'

Interview: Nynke Feenstra

Vacature

Het Centrum voor reïntegratie en nazorg Het Anker (CRN Het Anker) is het ene loket voor alle (hulp)vragen van de getroffen en van de Nieuwjaarsbrand. Het centrum begeleidt bij (her)intreding op de arbeidsmarkt en bij het vinden en voltooiën van een passende opleiding/scholing. Bovendien is het centrum een belangrijke schakel tussen de getroffen jongeren en de vele tientallen instellingen waar zij een beroep op kunnen doen voor (na)zorg, zoals de instellingen voor psychosociale nazorg. Niet alleen de jongeren maar ook andere groepen getroffen mensen terecht bij CRN Het Anker, zoals naaste familie, nabestaanden van overleden slachtoffers, hulpverleners en andere betrokkenen.

Wegens vertrek van een collega zijn wij voor ons team op zoek naar:

EEN MEDEWERKER SECRETARIAAT M/V

(voor 24-32 uur per week)

De medewerker secretariaat is belast met de secretariële ondersteuning van de medewerkers van het CRN Het Anker bij de uitvoering van hun taken.

Je taken

- verzorgen (openen, registreren en verspreiden) van de inkomende communicatie (brieven, e-mails, documentatie, enz.),
- verzorgen (registreren en verzenden) van de uitgaande communicatie,
- archiveren van inkomende en uitgaande communicatie,
- aannemen van telefoon en ontvangen van bezoekers,
- assistentie bij uitvoering werkzaamheden SSVN (uitkeringen en mailingen),
- bijhouden van documentatie over diverse regelingen,
- verzorgen van de interne communicatie,
- voorbereiden van diverse overlegsituaties en bijeenkomsten,
- opstellen van notulen van intern overleg,
- verzorgen van eenvoudige schriftelijke correspondentie,
- beheer van de kleine kas,
- bijhouden van het tijdsregistratiesysteem,
- uitvoeren van administratieve werkzaamheden.

Wij vragen

- afgeronde Havo-opleiding en minimaal 2 jaar ervaring op het gebied van secretariële ondersteuning,
- ervaring met het werken met Windows, Microsoft Office (Word, Excel) en Microsoft Outlook.

Wij zoeken een kordate, initiatiefrijke collega die ons op de vele terreinen waarop CRN Het Anker actief is, optimaal wil ondersteunen.

Wij bieden

Een werkomgeving waarin je een directe bijdrage kunt leveren aan de verbetering van het welzijn van de getroffen van de Nieuwjaarsbrand. Je komt te werken binnen een team van enthousiaste en gemotiveerde medewerkers. De aanstelling is in eerste instantie voor een jaar. Het salaris is afhankelijk van opleiding en werkervaring.

Informatie en reacties

Voor meer informatie over de functie en arbeidsvoorwaarden kunt je terecht bij Petra Kras, bureaumanager van CRN Het Anker, telefoonnummer 0299 - 4 11 222.

Schriftelijke reacties kunt je vóór 10 december 2003 richten aan CRN Het Anker, Julianaweg 192 d, 1132 DL Volendam, t.a.v. Petra Kras, of via info@crnhetanker.nl

Het isolement van het rouwproces doorbreken

Oud-pastoor J. Berkhout (63 jaar)

Pastoor Berkhout kende het gezin Grossmann nog niet toen hij Christin bezocht in Aken. Zij was toen slapende. Gezien de ernst van haar verbrandingen wist de pastoor dat zij waarschijnlijk niet zou blijven leven. Pastoor Berkhout bezocht Detlef en Bärbel na Christins overlijden thuis, toen hij hoorde dat zij haar vanuit de kerk wilden begraven. 'Detlef Grossman vertelde wat er de afgelopen weken was gebeurd. Tegen zijn dochter had hij gezegd toen zij nog leefde: "Christin, als

je blijft leven, zullen wij voor je zorgen. Niets zal ons te veel zijn. Maar als het niet gaat, dan mag je ook gaan." Een vader die zoiets tegen zijn kind zegt, dat is zo lief, dat roerde mij tot tranen toe,' vertelt pastoor Berkhout. De pastoor wilde dat de uitvaart recht zou doen aan Christin. "Verschillende mensen kwamen naar voren om iets voor te lezen of te zeggen en Christins klassenleraar vertelde wat voor meisje Christin op school was geweest. Aan het einde van de dienst is Christins lievelingsmuziek gedraaid. Ze had voor Sinterklaas een CD gekregen die ze dagelijks beluisterde. Het nummer dat in de dienst is gedraaid, heet Dancing with the Devil. Dat was heftige muziek voor in een kerk, maar het was heel muziek. Voordat de muziek ten gehore is gebracht heb ik als inleidend gezegd: "Christin heeft inderdaad gedanst met de duivel. Want het Hemeltje veranderde in een hel. Maar nu danst ze met de engelen in de hemel."

Isolement

Een aantal maanden later besloot pastoor Berkhout een aparte gespreksgroep voor ouders van overleden kinderen op te zetten. Hij nodigde alle ouders uit voor een bijeenkomst op de pastorie. 'Die eerste avond hebben de ouders elkaar verteld wat er was gebeurd: hoe nieuwjaarsnacht was verlopen, hoe hun kinderen waren gestorven, hoe de uitvaart was geweest. Het was een emotionele en betrokken avond,' zegt de pastoor. Sindsdien komt de groep ouders eens in de zes weken bijeen. 'De ouders komen graag, maar vinden het ook zwaar om over hun verlies en emoties te praten. Maar omdat ze hun pijn dagelijks voelen, is het beter als ze daar iets mee doen. Bovendien kunnen mensen die een rouwproces doormaken, geïsoleerd raken. Door contact met andere ouders, lotgenoten, kunnen ze hun isolement doorbreken.' Berkhout vertelt hoe het komt dat iemand die een dierbare verloren heeft, geïsoleerd kan raken. 'Als de overledene ligt opgebaard, staan mensen om je heen en zeggen: "Je kunt op me rekenen, bel maar, ik kom." Maar het leven gaat door en in de weken daarna zie je dat een aantal vrienden wegblijft. Anderen blijven wel komen, maar praten over koetjes en kalfjes en vragen niet: "Hoe gaat het nu?" Ook zijn er mensen die er wel over komen praten, maar zij luisteren niet echt. Zij geven veel adviezen: "Je moet het zo doen, of zo", "Je bent nu al een half jaar verder." En dan zijn er de mensen die het met je delen. Die hebben soms geen woorden nodig,

Nú ga ik er écht een punt achter zetten!

Een veel gehoorde zin hier in Volendam. Evenals: Het heeft lang genoeg geduurd, ik sluit die periode af en we gaan gewoon door. Hoeveel punten zijn er al gezet en hoeveel zijn er wel niet weer gevolgd door een zin en weer een punt en nog een punt en nog één? Het lijkt wel alsof de brand niet afgesloten kan worden. Is dat zo? Kunnen er geen punten gezet worden? Kan die deur niet dicht? Natuurlijk kan die deur dicht!

Linda Renes
Maatschappelijk werker SMD en lid van het Nazorgteam

Over deuren gesproken. Iedereen kent wel zo'n kledingkast waar alle kleren zo gehaast en rommelig ingegooid zijn. Bij elke poging om de deur van die kast dicht te doen, vallen er bij de minste of geringste aanraking van die kast spontaan kleren op de grond. Stel je nou eens voor dat die kleren al je gevoelens, gedachten en beelden zijn die je naar aanleiding van de brand hebt. Ze lagen netjes of redelijk netjes geordend in de kledingkast, totdat er plotseling brand was en gebeurtenissen, gevoelens en gedachten elkaar in een razend tempo opvolgden. Alle kleren werden door elkaar en uit de kast gegooid. Om weer verder te kunnen heb je al die kleren gauw weer in de kast gegooid en nu wil hij niet meer dicht. Eventjes lukt wel, maar een vraag, het nieuws, lopen langs de dijk, sirenes.... Alles wat aan de brand doet denken trekt de deur weer open, waardoor al die kleren weer opnieuw op de grond vallen. Gedachten, gevoelens en beelden van de brand komen weer boven. Verwerken is in dit voorbeeld het stuk voor stuk bekijken van deze kleren. Zo kan dat zware gevoel blijken te bestaan uit een schuldgevoel, een gedachte: had ik nou maar anders gehandeld, een stilstaand beeld van de hectiek op de Dijk... en nog veel meer. Door al deze gevoelens, gedachten en beelden één voor één te bekijken komt er weer orde in de chaos en krijgen de verschillende kleren weer netjes een plekje in de kast. De herinneringen gaan hierdoor niet weg, die liggen op de plank, maar de kastdeur kan nu wel weer dicht.

Reacties:
lrenes@nazorg-volendam.nl
tel. 0299-411222

Leuk zo'n vergelijking, maar hoe doe je dat; kleren bekijken en in de kast leggen? Praten over je ervaring is een manier. Maar ook schrijven over de brand kan helpen

Colofon

Redactieadres:
CRN Het Anker
Julianaweg 192d
1131 DL Volendam
Telefoonnummer: 0299-411222
Faxnummer: 0299-411220
E-mail: info@crnhetanker.nl

Fotografie en opmaak:
Grafisch Goed Volendam
voorheen.

Druk en distributie:
NiVo drukkerij-uitgeverij